

Що потрібно знати для успішного навчання?

Кожна людина навчається по-своєму! Для того, щоб забезпечити учням оптимальний спосіб сприйняття інформації, слід поєднувати різні методи навчання. Тренери повинні зробити так, щоб усі складові тренінгу могли запропонувати кожному слухачу шанс долучитися у той спосіб, який їм підходить якнайкраще.

Багатоканальне навчання

Людина отримує інформацію через органи чуття – вуха, очі, ніс, смак, дотик. Дослідження свідчать про те, що людина сприймає інформацію краще і утримує її довше, коли засвоює її через декілька різних каналів одночасно. Чим більше зон сприйняття задіяно у мозку, тим більше ментальних зв'язків може сформуватися під час навчання.

Дослідження свідчать про такі обсяги засвоєння інформації, яка потрапляє до мозку за різними каналами сприйняття:

Слух	20%
Зір	30%
Слух + Зір	50%
Аудіо + Зір + Голос	70%
Слух + Читання + Мовлення + Письмо	90%

Завдання тренера полягає у тому, щоб задіяти якомога більше органів відчуття.

Дуже корисною є подача навчальних матеріалів у формі гри, в якій задіяне також і тіло, за допомогою рухливих вправ, а також з використанням музики.

Навчальні типи (за способом сприйняття і комунікації)

Для удосконалення тренінгу важливо знати навчальні типи людей в аудиторії та використовувати відповідні навчальні методи. Для цього варто заздалегідь з'ясувати в учасників тренінгу що саме допомагало їм вчитися у минулому. На основі отриманої інформації тренер може підібрати креативні способи поєднання різних навчальних потреб та різних методів навчання.

Навчальні стилі людей можна поділити на наступні навчальні типи:

Аудіальний тип навчається в основному через сприйняття на слух і говоріння. Такі люди можуть легко запам'ятовувати, утримувати і відтворювати інформацію, яку вони почули. Вони запам'ятовують зміст, звук і мелодику навчального матеріалу, мають добрий рівень розуміння сказаного, можуть слідувати усним поясненням і сприймати їх.

Аудіальний навчальний тип найкраще навчається, коли прослуховує навчальний матеріал (у тому числі в аудіозапису), читає або проговорює текст вголос, слухає когось іншого, виконує усні завдання.

Аудіальний навчальний тип часто говорить сам до себе у навчальному процесі. Такі люди дуже добре сприймають прямі методи викладання.

Візуальний навчальний тип насамперед покладаються на побачене. Людям цього типу потрібне чітке викладання матеріалу і наочні способи передачі інформації.

Візуали люблять читати. Вони краще запам'ятовують, коли мають перед очима картинку. Малюнки і графічні зображення суттєво допомагають їм у навчальному процесі.

Візуалам бажано конспектувати матеріал під час заняття, щоб оптимально поєднати аудіальний, моторний і візуальний навчальний канал. Цей навчальний тип добре запам'ятовує деталі.

Моторний навчальний тип – це рішучі особи, які довго не вагаються. Такі люди налаштовані практично і сприймають навчання як активний процес.

Люди моторного типу сприйняття мають величезну потребу рухатися, яку не варто гасити. Наприклад, таким моторним типам для запам'ятовування допомагає ходити з кутка в куток. Деякі навчальні матеріали також можуть бути подані їм жестами або інсценізацією.

Одночасне проговорення навчального матеріалу пов'язує моторний і аудіальний канал сприйняття. Такі люди добре сприймають симуляційні рольові вправи.

Комунікативний навчальний тип – це добрі промовці, а ще кращі слухачі. Такі люди люблять брати активну участь у навчальному процесі і зазвичай ставлять добре продумані питання. Люди цього типу найкраще вчать у групі, коли мають нагоду обмінятися думками про навчальний матеріал.

Людино-центричний навчальний тип залежить від добрих стосунків з особою, яка подає матеріал. Такі люди люблять індивідуальні заняття. Вони часто сидять на перших рядах, якнайближче до тренера, прагнуть досягти з

ним контакту. Якщо такі люди мають добрий контакт з тренером, вони можуть вивчити практично все)

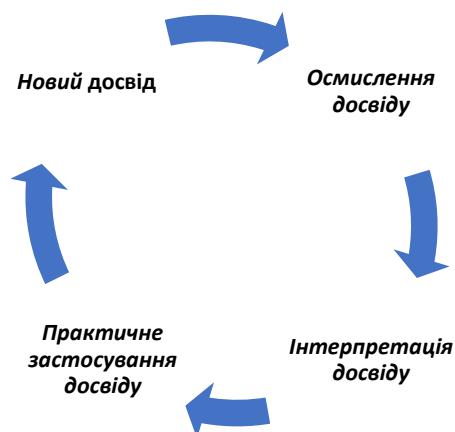
Медіа-орієнтований навчальний тип вчиться заохочено, коли задіяно технічне обладнання. Такі люди прагнуть викликів. Для того, щоб оптимально врахувати навчальні потреби людей цього типу, тренер повинен задіяти відео, медіа-продукти та інші технічні засоби навчання. Таких людей легко впізнати по їх завзяттю до техніки.

***! Форма для оцінки аудиторії тренінгу щодо навчальних типів за способом сприйняття та комунікації наведена у додатку "Розробка тренінгу. Робочі форми для тренерів".**

• **Навчальний цикл та навчальні типи (за Колбом)**

Люди не припиняють навчатися протягом всього життя. Теорія Колба полягає у тому, що незалежно від свого навчального типу кожна людина під час навчання проходить цикл з чотирьох етапів.

Новий досвід – людина отримує новий досвід переживаючи певну ситуацію або переосмислює існуючий досвід.

Осмислення досвіду (рефлексія) Під час осмислення досвіду мозок збирає різну інформацію, пов'язану з отриманим новим досвідом. Осмислення досвіду передбачає обдумування того, що ми робили і переживали, підтвердження, доповнення, протиставлення нового досвіду попереднім знанням.

Інтерпретація досвіду (абстрактна концептуалізація) Рефлексія зрештою трансформується в інтерпретацію або концептуалізацію досвіду. Мозок аналізує

новий досвід і відповідно його структурує. На цьому етапі формуються абстрактні поняття та створюються узагальнені висновки. Попередні доктрини модифікуються або пристосовуються до отриманого досвіду.

Практичне застосування досвіду (активні експерименти) – людина застосовує нову вивчену інформацію до світу, щоб перевірити попередні гіпотези. Новий досвід або підтвердить, або спростує ці гіпотези.

Ілюстрація: Пан Х відправляється в магазин купити побутовий нітрат-тестер для вимірювання рівня нітратів в продуктах харчування в домашніх умовах та на агропродовольчих ринках.

Не особливо турбуючись, пан Х купив побутовий нітрат-тестер і пішов з ним додому. Вдома він швидко зрозумів як працює тестер, випробував його на кавуні і не став читати інструкцію, оскільки на вигляд вона була занадто складна.

1. Одного разу пан Х спробував виміряти тестером рівень нітратів у грибах. Однак тестер це робити відмовився – табло заморгало і згасло. Гарантійний термін тестового аналізатору ще не вийшов, тож пан Х попрямував до магазину з претензією на роботу тестеру.

2. В магазині пану Х пояснили, що при роботі з різними продуктами тестер потрібно використовувати в різних режимах і показали де про це написано в інструкції. Хвилин за 10 продавець-консультант привів тестер до тями. Пан Х пожалкував, що свого часу не ознайомився з інструкцією, майже зламав тестер, виглядає в очах продавців підстаркуватим чайником, та ще й згаяв купу часу в той час, як вдома його чекає на вигул собака.

3. Зрештою прочитавши інструкцію, пан Х переконався, що його тестовий аналізатор підходить для контролю свіжих овочів, фруктів, грибів, м'яса та риби. Також він з'ясував, що його модель, на відміну від інших, вирізняється особливою простою та невибагливістю в експлуатації, невеликими розмірами та вагою. Отримана інформація змусила пана Х вдатися до ширшого пошуку в інтернеті. З'ясувалося, що існують також тестери, які додатково вимірюють рівень радіації та жорсткість води.

4. Пан Х тепер знає, що потрібно купувати не будь-який, а саме пристосований до його потреб нітрат-тестер. Перед тим, як купити прилад, він тепер пошукає інформацію про нього в інтернеті. Купуючи пристрій в магазині, він попросить консультанта надати більше інформації і показати як він працює. Зрештою, пан Х буде читати інструкції, хоча й посилаючи подумки їх упорядникам прохання пройти тренінг з сучасної ділової комунікації.

Ефективне навчання можливе лише тоді, коли слухач проходить усі етапи навчального циклу, осмислюючи свій досвід, інтерпретуючи його і перевіряючи отримані висновки.

Сам по собі кожен окремий етап процесу навчання не є ефективним. Натомість поєднання етапів в групі в залежності від способу сприйняття та практики конкретної людини дозволяє визначити наступні навчальні типи:

Розбіжний = новий досвід + осмислення досвіду або "відчуває і дивиться"

Люди такого навчального типу швидше хочуть спостерігати, ніж робити, схильні збирати інформацію і вдаватися до своєї уяви для вирішення проблем. Вони добре сприймають конкретні ситуації з різних точок зору. Такі люди показують кращі результати в ситуаціях, які вимагають генерування ідей, наприклад під час мозкового штурму. Їх цікавлять люди і культура, зазвичай вони мають багату уяву і є емоційними, мистецтво – їх сильний бік.

Люди розбіжного навчального типу люблять працювати у групі, слухати з відкритим сприйняттям і отримувати особистий фідбек.

Асимілюючий = осмислення досвіду + інтерпретація досвіду або "дивиться і думає"

Асимілюючий навчальний стиль будується на стислому, логічному підході. Ідеї і абстрактні поняття для слухачів такого типу важливіші, ніж люди. Особи цього типу потребують чітких пояснень і логічно обґрунтованих теорій, а не практичних підходів. Вони дуже добре розуміють різноманітну інформацію, оскільки організують її у чіткому логічному форматі.

У навчальних ситуаціях люди такого типу навчання надають перевагу читанню, лекціям, розгляду аналітичних моделей, а також вони потребують часу на самостійне осмислення.

Збіжний = Інтерпретація досвіду + Практичне застосування досвіду або "робить і думає"

Люди із збіжним типом навчання використовують тренінги для того, щоб знайти рішення практичних проблем. Вони надають перевагу виконанню завдань. Їх не так хвилюють люди і міжособистісні відносини. У них добре виходить шукати практичне застосування для ідей і теорій.

Такі люди люблять експериментувати з новими ідеями і працювати над їх практичним застосуванням.

Пристосовний = Новий досвід + Практичне застосування досвіду або "робить і відчуває"

Пристосовний навчальний тип – це «практичний» тип. Люди цього типу покладаються на інтуїцію, а не на логіку. Такі люди зазвичай хочуть скоріше отримати інформацію від інших, аніж проводити власний аналіз. Люди пристосовного навчального типу надають перевагу практичним емпіричним методам. Їх ваблять нові виклики і досвід, а також вони охоче виконують плани.

Такий навчальний стиль переважає серед широкого загалу.

Учасники тренінгу зможуть навчатися ефективніше, якщо визначать найменш притаманні їм навчальні стилі та підсилять їх через застосування емпіричного навчального циклу.

* Навчальні завдання та матеріали слід розробляти так, щоб відштовхуючись від здібностей слухачів щодо сприйняття інформації і комунікації на кожному етапі навчального циклу, проводити їх по черзі через увесь процес.

***! Форма для оцінки аудиторії тренінгу щодо навчальних типів за класифікацією Колба наведена у додатку "Розробка тренінгу. Робочі форми для тренерів".**